

ULOGA JAVNIH PRIHODA NA RAZVOJ GOSPODARSTVA DRŽAVE

Pažin, Ivan

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:145:054467>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Financijski menadžment

Ivan Pažin

**ULOGA JAVNIH PRIHODA NA RAZVOJ GOSPODARSTVA
DRŽAVE**

Završni rad

Osijek, 2023.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Sveučilišni prijediplomski studij Financijski menadžment

Ivan Pažin

**ULOGA JAVNIH PRIHODA NA RAZVOJ GOSPODARSTVA
DRŽAVE**

Završni rad

Kolegij: Javne financije

JMBAG : 0165070432

e-mail: ipazin@efos.hr

Mentor: izv. prof. dr. sc. Domagoj Karačić

Osijek, 2023.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics and Business in Osijek
Undergraduate Study Financial Management

Ivan Pažin

**THE ROLE OF PUBLIC INCOME ON THE DEVELOPMENT
OF THE STATE ECONOMY**

Final paper

Osijek, 2023

IZJAVA

O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI, PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA, SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni
(navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti, NN 119/2022).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Ivan Pažin

JMBAG: 0165070432

OIB: 81287295167

e-mail za kontakt: ipazin@efos.hr

Naziv studija: Sveučilišni prijediplomski studij Financijski menadžment

Naslov rada: Uloga javnih prihoda na razvoj gospodarstva države

Mentor/mentorica rada: izv. prof.dr.sc. Domagoj Karačić

U Osijeku, 20.06.2023. godine

Potpis Ivan Pažin

Uloga javnih prihoda na razvoj gospodarstva države

SAŽETAK

Javni prihodi predstavljaju glavni izvor novčanih sredstava država kojima se financiraju sve javne potrebe. Javni prihodi imaju veliku važnost jer se koriste za podmirenje potreba koje su od značajne koristi za cijelo stanovništvo. Sustav javnih prihoda podložan je mnogim ekonomskim, političkim i socijalnim čimbenicima što rezultira njegovu različitost među državama. Uvidom u proračun kojeg objavljuje Ministarstvo financija provedena je analiza javnih prihoda Republike Hrvatske od 2017. do 2019. godine. Visina javnih prihoda uspoređena je s BDP-om Republike Hrvatske kako bi se ustanovila razina gospodarskog razvoja na temelju dinamike kretanja javnih prihoda i BDP-a. Navedeni odnos uspoređen je s drugim državama Europske unije kako bi se prikazale dodatne naznake o materiji. Postoji jasna poveznica između razine javnih prihoda i gospodarskog razvoja u vidu BDP-a države. Povećanje javnih prihoda treba rezultirati povećanju BDP-a, no različiti ekonomisti izražavaju nesuglasje o realnoj implikaciji takvog odnosa. Nužne su određene korekcije financijskog i poreznog sustava kako bi se maksimalizirao učinak alokacije javnih prihoda u svrhu podmirenja svih javnih potreba i osigurao gospodarski te ekonomski razvoj.

Ključne riječi: javni prihodi, državni porezi, gospodarski razvoj, gradski porezi, država.

The role of public income on the development of the state economy

ABSTRACT

Public revenues are the main source of funds for countries that finance all public needs. Public revenues are of great importance because they are used to meet needs that are of significant benefit to the entire population. The public revenue system is subject to many economic, political and social factors resulting in its diversity among countries. Insight into the budget published by the Ministry of Finance, analysis of public income of the Republic of Croatia from 2017 to 2019 was conducted. The level of public income was compared with the GDP of the Republic of Croatia in order to establish the level of economic development based on the dynamics of public income and GDP. This relationship has been compared with other European Union countries to show additional indications of materials. There is a clear link between different public incomes and economic development in GDP countries. Growth in public income should result in an increase in GDP, but various economists disagree about the real implications of such relationship. Certain adjustments to the financial and tax system are needed to maximize the impact of the allocation of public income in order to meet all public needs and ensure economic development.

Keywords: public income, state taxes, economic development, city taxes, state.

SADRŽAJ

1. Uvod.....	1
2. Metodologija rada	2
2.1. Predmet istraživanja	2
2.2. Izvori podataka.....	2
2.3. Metode istraživanja.....	2
2.4. Hipoteza istraživanja	2
2.5. Sadržaj i struktura rada	3
3. Sustav javnih prihoda u Republici Hrvatskoj.....	4
3.1. Državni porezi	4
3.1.1. Porez na dobit	5
3.1.2. Porez na dodanu vrijednost.....	6
3.1.3. Posebni porezi – Trošarine	7
3.2. Županijski porezi	7
3.2.1. Porez na nasljedstva i darove.....	7
3.2.2. Porez na cestovna motorna vozila	8
3.2.3. Porez na plovila	8
3.2.4. Porez na automate za zabavne igre.....	9
3.3. Gradski porezi	9
3.3.1. Prirez porezu na dohodak	10
3.3.2. Porez na potrošnju	10
3.3.3. Porez na kuće za odmor.....	10
3.3.4. Porez na korištenje javnih površina.....	11
3.3.5. Porez na promet nekretnina	11
3.4. Zajednički porezi.....	11

3.5. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade za priređivanje igara na sreću	12
4. Analiza uloge javnih prihoda na gospodarski razvoj.....	13
4.1. Analiza javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine	13
4.2. Efikasnost alokacije javnih prihoda Republike Hrvatske.....	23
4.3. Povezanost javnih prihoda i BDP-a.....	26
4.4. Porezne promjene u Republici Hrvatskoj od 2017. do 2019. godine.....	32
5. Rezultati istraživanja i rasprava	35
6. Zaključak	37
Literatura.....	38
Popis slika	41
Popis tablica.....	42
Popis grafikona.....	43

1. Uvod

Države moraju efikasno raspolagati javnim prihodima kako bi osigurale odgovarajuću alokaciju akumuliranih sredstava. Iako na sustav javnih prihoda utječu brojni čimbenici, potrebno je istaknuti kako je upravo taj sustav, unatoč svojoj promjenjivosti, izuzetno bitan budući da se koristi za financiranje brojnih potreba koje se odnose na čitavo stanovništvo. To i je razlog promjenjivosti javnih prihoda po državama. Pomoću usporedbe BDP-a, koji je jedan od glavnih makroekonomskih indikatora, i javnih prihoda u ovom završnom radu prikazana je razina gospodarske razvijenosti. Između ovih čimbenika postoji jasna poveznica koja je u ovom radu i istaknuta.

Državama porezi služe kako bi se financirale sve javne potrebe, poput zdravstva, obrazovanja, mirovina, vojske, socijalnih pomoći i ostalog. Više je vrsta poreza te ciljevi oporezivanja mogu biti različiti. Ovi ciljevi poreza mogu biti fiskalni i nefiskalni, a odnose se na poreze kao sredstvo kojim je moguće osigurati financiranje rashoda države ili pak, ako je riječ o nefiskalnim porezima, kao sredstvo kojim se utječe na ponudu i potražnju, na kupovnu moć poreznih obveznika ili pak na sveukupno zadovoljstvo građana budući da porezi često imaju za svrhu smanjiti veće ekonomske razlike između stanovništva. Upravo iz ovih predožbi javlja se misao kako povećanje javnih prihoda treba rezultirati povećanju BDP-a.

U Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2017. do 2019. godine provedena su četiri kruga porezne reforme te je svaki od njih imao određen utjecaj na rast ili pad javnih prihoda. Kako bi se primijetilo jesu li porezne reforme imale pozitivan ili negativan utjecaj na javne prihode te na sveukupno gospodarstvo države, potrebno je analizirati razne makroekonomske pokazatelje te istražiti kakav je položaj Republike Hrvatske u odnosu na ostale zemlje EU, a u tome može uvelike pomoći analiza iznosa udjela javnog prihoda u BDP-u Republike Hrvatske, odnosno utvrđivanje povezanosti BDP-a i javnih prihoda kako bi se saznala informacija o tijeku razvitka gospodarstva.

2. Metodologija rada

U ovom poglavlju predstavljena je metodologija rada određivanjem predmeta istraživanja, korištenih metoda i izvora podataka te postavljene hipoteze istraživanja.

2.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog završnog rada je analiza kretanja dinamike i strukture javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine. Predmet istraživanja obuhvaća usporedbu dobivenih rezultata s ostalim zemljama Europske unije radi preciznijeg donošenja zaključka.

2.2. Izvori podataka

Tijekom izrade ovog završnog rada korišteni su različiti izvori podataka. Znanstvena literatura koja je korištena obuhvaća knjige, disertacije, istraživačke članke, znanstvene radove, članke zakona, internetske izvore te podatke o Proračunu Republike Hrvatske koji su preuzeti sa stranice Ministarstva financija.

2.3. Metode istraživanja

U ovom završnom radu korištene su sljedeće metode istraživanja: deskriptivna metoda čija primjena je prikazan opisivanje i sažetim prikazom uz pomoć slikovnih i grafičkih prikaza, deduktivna metoda kojom je iznesen zaključak koji se nalazi na kraju rada i za koji su se analizirali dani podaci, metoda kompilacije kojom su se preuzeli poneki dijelovi iz izvora, među kojima se izdvajaju članci, internetske stranice i znanstvena literatura. Metodom klasifikacije prikazane su različite podjele javnih prihoda i ostalih grupacija.

2.4. Hipoteza istraživanja

Hipoteza istraživanja koja je postavljena u ovom radu vezana je za povezanost javnih prihoda Republike Hrvatske u promatranom periodu od 2017. do 2019. godine te usporedbom određenih makroekonomskih rezultata s ostalim državama Europske unije radi utvrđivanja

razvoja. Hipoteza glasi da povećanje javnih prihoda Republike Hrvatske proporcionalno povećava ekonomski i gospodarski razvoj zemlje mjereno u BDP-u.

2.5. Sadržaj i struktura rada

Završni rad strukturiran je od šest poglavlja. Prvo poglavlje je uvodno, drugo poglavlje prikazuje metodologiju završnog rada, treće poglavlje prikazuje sustav javnih prihoda u Republici Hrvatskoj te se dodatno opisuju državni porezi, županijski porezi, gradski porezi, zajednički porezi i porezi na dobitke od igara na sreću i naknade za priređivanje igara na sreću. Četvrto poglavlje sadržava analizu javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine. Unutar analize javnih prihoda, prikazani su iznosi udjela javnog prihoda u BDP-u Republike Hrvatske te su isti uspoređeni s ostalim državama Europske unije radi donošenja zaključaka. Ujedno su prikazani drugi makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske i ostalih država kako bi se ustanovila povezanost visine javnih prihoda i gospodarskog razvoja zemlje. Peto poglavlje sadržava rezultate istraživanja i raspravu te šesto poglavlje predstavlja zaključak završnog rada.

3. Sustav javnih prihoda u Republici Hrvatskoj

Podijeljena su mišljenja o utjecaju povećanja javnih prihoda na poboljšanje gospodarskog i ekonomskog rasta. U teoriji, povećanje javnih prihoda zasigurno povećava novčanu bazu na temelju koje se mogu kvalitetnije i uspješnije podmiriti javne potrebe te poboljšati kvaliteta javnog i privatnog sektora. Veza između istraživanja ovog završnog rada i prethodnih istraživanja jest komparacija i analiza dobivenih rezultata. U ovom radu je provedena analiza javnih prihoda Republike Hrvatske te prikaz javnih prihoda u BDP-u s obzirom na BDP po stanovniku zemlje kako bi se ustanovio odnos javnih prihoda i razvoja države u komparaciji s različitim zemljama Europske unije.

Sustav javnih prihoda je produkt mnogih povijesnih, društvenih, ekonomskih, pravnih, političkih i drugih utjecaja. Ustavom, zakonima i putem drugih propisa država provodi brojne zadatke i mjere, no radi izvršenja istih mora imati na raspolaganju određene prihode. Prema Goreta (2016:184) ukupnost svih sredstava kojima država zadovoljava svoje javne, odnosno državne potrebe iz svoje nadležnosti nazivaju se javnim prihodima. „Pojam javnih prihoda se uglavnom poistovjećuje s porezima jer upravo oni imaju najveći udio u prihodima države. Ako promatramo sustav javnih prihoda država iste društveno-ekonomske snage s istim ili sličnim razvojem, vidljive su manje ili veće razlike koje su upravo rezultat određenih posebnosti svake države, kao npr. geografske značajke, gospodarska struktura, broj stanovnika, dohodak po stanovniku, ustavno uređenje, i sl.“ (Jelčić i sur., 2008). Podjela javnih funkcija te raspodjela javnih prihoda na nekoliko samostalnih teritorijalnih jedinica kao i regulacija financijskih odnosa ima jednaku važnost u svakoj državi. Hrvatski porezni sustav čine sljedeći porezi: državni porezi, županijski porezi, gradski ili općinski porezi, zajednički porezi, te naknade za priređivanje igara na sreću (Ministarstvo financija – Porezna uprava, 2021). U nastavku su opisane navedene vrste poreza.

3.1. Državni porezi

Državni porezi predstavljaju novčana sredstva koja se ulijevaju u državni proračun te čine najizdašnijiu stavku javnih prihoda. Državni porezi Republike Hrvatske se mogu podijeliti na:

- porez na dobit,

- porez na dodanu vrijednost,
- posebne poreze (trošarine) – „posebni porez na motorna vozila, poseban porez na kavu i bezalkoholna pića, porez na premije osiguranja od automobilske odgovornosti premije kasko osiguranja cestovnih vozila, trošarinski sustav oporezivanja alkohola, alkoholnih pića, duhanskih proizvoda, energenata i električne energije“ (Porezna uprava, 2021).

3.1.1. Porez na dobit

Porez na dobit predstavlja vrstu poreza koji se plaća na ostvarenu dobit, odnosno razliku između ukupnih prihoda i rashoda. Iznos poreza na dobit je 10% ili 18%, što ovisi o prihodima ostvarenim u poreznom razdoblju. Potrebno je razlikovati porez na dobit, koji označava porez koji se primjenjuje na pravne osobe, te porez na dohodak koji se odnosi na fizičke osobe. Iz toga je vidljivo kako se porez na dobit odnosi na trgovačka društva i razliku njihovih prihoda i rashoda. Dodjeljivanje statusa poreznog obveznika ovisi o različitim stavkama kao što su primjerice iznos ostvarenog ukupnog primitka te rezidentnost pravne i fizičke osobe.

Prema Zakonu o porezu na dobit (NN, br. 177/04, 90/05, 57/06 i 146/08, čl. 2., st. 1-4), porezni obveznici su definirani u odnosu na status rezidentnosti, odnosno porezni obveznik u ovom slučaju mora biti pravna ili fizička osoba koja predstavlja ili posjeduje neko trgovačko društvo koje ostvaruje dobit, pri čemu je važno naglasiti kako ova osoba mora biti rezident Republike Hrvatske. U slučaju kada ne postoji status rezidentnosti, nerezidentna tuzemna poslovna jedinica također može predstavljati poreznog obveznika. Budući da se razlikuju porez na dohodak i porez na dobit, jedna od odredbi ovog zakona utvrđuje kako fizička osoba koja plaća porez na dobit ne mora plaćati i porez na dohodak. Nadalje, porezni obveznik definira se i kao „poduzetnik fizička osoba koja ostvaruje dohodak od obrta i s obrtom izjednačenih djelatnosti: ako je u prethodnom poreznom razdoblju ostvario ukupni primitak veći od 2.000.000,00 kuna, ili ako je u prethodnom poreznom razdoblju ostvario dohodak veći od 400.000,00 kuna, ili ako ima dugotrajnu imovinu u vrijednosti većoj od 2.000.000,00 kuna, ili ako u prethodnom poreznom razdoblju prosječno zapošljava više od 15 radnika.“ (Zakon o porezu na dobit, NN, br. 177/04, 90/05, 57/06 i 146/08, čl. 2., st. 1-4).

Kada je riječ o predmetu oporezivanja, stopa poreza na dobit iznosi 10% ako iznos prihoda ne prelazi 7.500.000,00 kuna. Ako je ukupan iznos prihoda veći od navedene brojke, tada stopa poreza na dobit iznosi 18% (Porezna uprava, 2021).

3.1.2. Porez na dodanu vrijednost

Porez na dodanu vrijednost predstavlja značajan udio javnih prihoda većine zemalja. Predstavlja sveobuhvatni porez na promet proizvoda i usluga. “Dodana vrijednost može se definirati kao razlika između vrijednosti prodaje proizvedenih dobara i usluga, i vrijednosti kupovina inputa (ali ne inputa rada) kojima su ta dobra i usluge proizvedeni. Odnosno dodana vrijednost je vrijednost koju proizvođač dodaje inputima prije nego što ih proda kao nove proizvode.” (Kesner-Škreb, 1995:655). Porezna uprava (2021) navodi kategorije poreznih obveznika:

1. “Svaka osoba koja samostalno obavlja bilo koju gospodarsku djelatnost bez obzira na svrhu i rezultat obavljanja te djelatnosti.
2. Svaka osoba koja povremeno isporučuje nova prijevozna sredstva (npr. građani i ministarstva).
3. Porezni obveznik koji na području Republike Hrvatske nema sjedište, poslovnu jedinicu, prebivalište ili uobičajeno boravište, a u tuzemstvu obavlja isporuke dobara ili usluga čije je mjesto oporezivanja u Republici Hrvatskoj (osim ako PDV plaća hrvatski primatelj dobara ili usluga). Porezni obveznici koji imaju sjedište u Europskoj uniji mogu u Republici Hrvatskoj imenovati poreznog zastupnika, dok porezni obveznici koji imaju sjedište izvan Europske unije moraju imenovati poreznog zastupnika kao osobu koja je obvezna platiti PDV.
4. Tijela državne vlasti, tijela državne uprave, tijela i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, komore te druga tijela s javnim ovlastima ako obavljaju gospodarsku ili drugu djelatnost, a neoporezivanje tih djelatnosti bi dovelo do znatnog narušavanja načela tržišnog natjecanja” (Porezna uprava, 2021).

Porezne stope su grupirane na sljedeći način: 25% PDV-a plaća se na poreznu osnovicu prilikom isporuke svih dobara i usluga, 13% PDV-a se podmiruje unutar svih vrsta

komercijalnih ugostiteljskih objekata i usluga agencijskih provizija u turizmu. PDV iznosi 5% koji se odnosi na određene proizvode i usluge poput kruha, mlijeka, časopisa, knjiga, lijekova, usluga prikazivanja filma itd. (Porezna uprava, 2021).

3.1.3. Posebni porezi – Trošarine

Trošarine spadaju u posebnu vrstu neizravnih poreza koji oporezuje prodaju ili upotrebu određene vrste proizvoda poput alkohola, duhana, benzina itd. Ovaj porez moraju plaćati proizvođači ili uvoznici te svi koji nabavljaju ili primaju te proizvode iz inozemstva, uz izuzeće pojedinaca koji su prema carinskim propisima oslobođeni navedenog poreza. Posebnim porezima, odnosno trošarinama oporezuje se promet određenih proizvoda, a podmiruju se u apsolutnom iznosu na temelju jedinice mjere - kilograma, litre, komada itd. Brojni su razlozi uvođenja trošarina, poput socijalnih, zdravstvenih, ekoloških, fiskalnih. Prednost posebnih poreza ili trošarina u usporedbi s drugim porezima jest jednostavnost ubiranja, manja baza poreznih obveznika i izdašnost poreza (Kesner-Škreb, 2018).

3.2. Županijski porezi

Županijski porezi predstavljaju vrstu poreza koja se ulijeva u županijski proračun te ih na temelju vlastite ovlasti raspisuje županije. Putem Zakona o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave određeno je da se županijski porezi grupiraju na sljedeći način: porez na nasljedstva i darove, porez na cestovna motorna vozila, porez na plovila i porez na automate za zabavne igre.

3.2.1. Porez na nasljedstva i darove

Porez na nasljedstva i darove je jedna od vrsta županijski poreza koja oporezuje određenu vrstu imovine koja se primi na dar. Porezni obvezni poreza na nasljedstva i darove je svaka fizička i pravna osoba koja na području RH naslijede, primi na dar ili stekne po drugoj osnovi imovinu, a da pritom ne postoji utvrđena nikakva naknada na koju bi se platio porez na nasljedstva i darove. Predmet oporezivanja poreza na nasljedstva i darove je iznos "gotovog novca te tržišna vrijednost novčanih tražbina i vrijednosnih papira (vrijednosnica), kao i pokretnina na dan utvrđivanja porezne obveze, nakon odbitka dugova i troškova što se odnose na imovinu na koju

se plaća taj porez. Ujedno se plaća na gotov novac, novčane tražbine i vrijednosne papire (vrijednosnice) te na pokretnine ako je pojedinačna tržišna vrijednost pokretnina veća od 50.000,00 kn na dan utvrđivanja porezne obveze” (Porezna uprava, 2021.) Porez na nasljedstva i darove iznosi 4% od porezne osnovice.

3.2.2. Porez na cestovna motorna vozila

Porez na cestovna motorna vozila je vrsta županijskog poreza koja oporezuje korištenje registriranih cestovnih motornih vozila. “Porezni obveznici poreza na cestovna motorna vozila su sve pravne i fizičke osobe koje su na dan registracije odnosno ovjere produženja važenja prometne dozvole vlasnici ili korisnici upisani u prometnu dozvolu osobnih automobila, motocikala i četverocikala. Porez na cestovna motorna vozila se plaća jednom godišnje prilikom registracije ili ovjere produženja važenja prometne dozvole osobnih automobila, motocikala, lakih četverocikala i četverocikala (do 10 godina starosti)” (Porezna uprava, 2021.), a predmet oporezivanja se formira u odnosu na starost vozila izraženu u godinama te snagu izraženu u kW. Iznosi poreza su grupirani na sljedeći način:

- “Automobil - Od 200,00 kn do 1.500,00 kn,
- Motocikl - Od 50,00 kn do 1.200,00 kn,
- Laki četverocikli i četverocikli - Od 30,00 kn do 140,00 kn.” (Porezna uprava, 2021.)

3.2.3. Porez na plovila

Porez na plovila predstavlja vrstu županijskog poreza koji se primjenjuje na korištenje plovila. Porezni obveznici poreza na plovila su vlasnici plovila neovisno radi li se o fizičkim ili pravnim osobama. Porez na plovila plaća se na godišnjoj razini u ovisnosti o tome kolika je dužina plovila, izrečena u metrima, posjeduje li plovilo kabinu te kolika je snaga izrečena u kW. U nastavku su prikazane definirane kategorije:

- “Plovila bez kabine - Od 100,00 kn do 600,00 kn,
- Plovila s kabinom na motorni pogon - Od 200,00 kn do 5.000,00 kn,
- Plovila s kabinom i pogonom na jedra - Od 200,00 kn do 4.000,00 kn” (Porezna uprava, 2021).

3.2.4. Porez na automate za zabavne igre

Porez na automate za zabavne igre je vrsta županijskog poreza koji služi za oporezivanje vlasnika automata za zabavne igre koji ga stavlja u upotrebu. Ovom porezu podliježe i pravna i fizička osoba koja posjeduje automat za zabavne igre postavljen u bilo kakvom javnom prostoru.

Mjesečna osnovica naknade obuhvaća zbroj dnevnih obračuna svih istovrsnih automata za igre na sreću. Godišnje naknade ovise o tri osnovice:

- “Godišnja naknada za priređivanje igara na sreću na automatima,
- Godišnja naknada za priređivanje igara na sreću u automat klubu na elektronskom roulettu do 6 igračih mjesta,
- Godišnja naknada za priređivanje igara na sreću u automat klubu na elektronskom roulettu iznad 6 igračih mjesta” (Porezna uprava, 2021).

Iznos mjesečne naknade iznosi 25% od porezne osnovice. Iznos godišnje naknade je grupiran na sljedeći način:

- “Iznos godišnje naknade za priređivanje igara na sreću na automatima - 10.000,00 kn po automatu
- Iznos godišnje naknade za priređivanje igara na sreću u automat klubu na elektronskom roulettu do 6 igračih mjesta — 40.000,00 kn
- Iznos godišnje naknade za priređivanje igara na sreću u automat klubu na elektronskom roulettu iznad 6 igračih mjesta — 50.000,00 kn” (Porezna uprava, 2021).

3.3. Gradski porezi

Gradski porezi predstavljaju vrstu poreza koja se ulijeva u gradski ili općinski proračun te ih raspisuju gradovi ili općine. Gradski porezi se nazivaju i općinski porezi te se mogu podijeliti

na: “prirezi porezu na dohodak, porez na potrošnju, porez na kuće za odmor, porez na tvrtku ili naziv te porez na korištenje javnih površina.” (Porezna uprava, 2021)

3.3.1. Prirez porezu na dohodak

Prirez porezu na dohodak je vrsta gradskog/općinskog poreza koji oporezuje porez na dohodak. “Obveznicima poreza na dohodak sa svoga područja predstavničko tijelo jedinica lokalne samouprave može svojom odlukom propisati plaćanje poreza na dohodak. Pripada jedinici lokalne samouprave na području koje je prebivalište ili uobičajeno boravište obveznika plaćanja prireza porezu na dohodak” (Porezna uprava, 2021). Predmet oporezivanja je sam porez na dohodak te su stope grupirane na sljedeći način:

- “Općina do 10%
- Grad ispod 30.000 stanovnika do 12%
- Grad iznad 30.000 stanovnika do 15%
- Grad Zagreb do 18%” (Porezna uprava, 2021)

3.3.2. Porez na potrošnju

Porez na potrošnju je vrsta gradskog/općinskog poreza koji se obračunava i naplaćuje za usluživanje pića unutar ugostiteljskih objekata. Porez na potrošnju obvezna je plaćati svaka fizička ili pravna osoba koja pruža usluge ugostiteljstva. Predmet oporezivanja ove vrste poreza je “prodajna cijena pića koja se proda u ugostiteljskim objektima. Porez za potrošnju plaća se na potrošnju alkoholnih pića (vinjak, rakiju i žestoka pića) prirodnih vina, specijalnih vina, piva i bezalkoholnih pića u ugostiteljskim objektima, a u koju nije uključen porez na dodanu vrijednost” (Porezna uprava, 2021). Porezna stopa varira od grada ili općine te iznosi do 3%.

3.3.3. Porez na kuće za odmor

Porez na kuće za odmor pripada prihodu općine ili grada unutar čijeg područja se nalazi kuća za odmor. “Porezni obveznici su svi vlasnici kuća za odmor, pri čemu se kućom za odmor smatra svaka zgrada, dio zgrade ili stan koji se koristi povremeno ili sezonski” (Porezna uprava, 2021). Općina ili grad u svojoj nadležnosti određuje visinu poreza. Iznos poreza na kuće za

odmor iznosi najmanje 5, a najviše 15 kuna po kvadratnom metru površinskog objekta koji predstavlja kuću za odmor.

3.3.4. Porez na korištenje javnih površina

Porez na korištenje javnih površina je vrsta gradskog/općinskog poreza koja oporezuje sve korisnike javnih prostora ili površina. „Porezni obveznici poreza na korištenje javnih površina su sve pravne i fizičke osobe koje koriste javne površine. Predmet oporezivanja je javna površina koja se koristi. Ono što se smatra javnom površinom svojom odlukom propisuje predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave. Visinu, način i uvjete propisuje predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave” (Porezna uprava, 2021).

3.3.5. Porez na promet nekretnina

Porez na promet nekretnina vrsta je poreza na kojeg je obvezan svatko tko je kupio, naslijedio ili na ikakav način stekao određenu nekretninu. Svatko tko je stekao nekretninu na ovaj način dužan je isplatiti stopu poreza od tri posto od tržišne vrijednosti te nekretnine. Međutim, potrebno je napomenuti kako je plaćanja poreza na dodanu vrijednost oslobođena isporuka zemljišta ili pak isporuka građevina u situaciji kada je od prvog korištenja te građevine, ili zemljišta na kojoj se građevina nalazi, do datuma sljedeće isporuke proteklo više od 24 mjeseca (Porezna uprava, 2021).

3.4. Zajednički porezi

Zajednički porezi se razlikuju od državnih, županijskih i gradskih poreza po tome što njihovi prihodi ne pripadaju zasebno u državni, županijski ili općinski proračun nego ovi prihodi odlaze u svaki od navedenih proračuna. Porez na dohodak pripada zajedničkim porezima, a obvezna ga je plaćati svaka fizička osoba koja s određenim dohotkom, a kojemu izvor može biti dohodak od nesamostalne ili samostalne djelatnosti, od kapitala ili imovine, ili neki drugi dohodak. U porezne obveznike pripadaju i osobe koje su naslijedile dohodak (Porezna uprava, 2021). Stopa poreza na dohodak iznosi:

- 20% do 360.000,00 kn godišnje (do 30.000,00 kn mjesečno)
- 30% iznad 360.000,00 kn godišnje (iznad 30.000,00 kn mjesečno)

3.5. Porezi na dobitke od igara na sreću i naknade za priređivanje igara na sreću

Ovaj porez uključuje igre na sreću koje se definiraju kao igre u kojima sudionici uplaćuju određene iznose za mogućnost ostvarivanja nekog dobitka. U situaciji kada se ostvari dobitak, na njega je potrebno isplatiti određeni porez. U poreze na dobitke od igara na sreću i naknade za priređivanje igara na sreću pripadaju porezi sve igre u kasinima te igre koje obuhvaćaju lutriju, klađenje i automate na sreću. (Porezna uprava, 2021).

4. Analiza uloge javnih prihoda na gospodarski razvoj

U ovom poglavlju provedena je analiza javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine, te je prikazan udio javnih prihoda Republike Hrvatske u BDP-u uz usporedbu rezultata s ostalim državama Europske unije. Zadnje potpoglavlje obuhvaća prikaz povezanosti BDP-a i javnih prihoda.

4.1. Analiza javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine

Ovo potpoglavlje obuhvaća analizu primarnih stavki javnih prihoda Republike Hrvatske u razdoblju od 2017. do 2019. godine. Analizirane stavke se nalaze u razredu 6 – prihodi poslovanja. Javni prihodi unutar proračunske dokumentacije se primarno sastoje od od:

- prihoda od poreza,
- doprinosa,
- pomoći iz inozemstva,
- prihoda od imovine,
- prihoda od pristojbi,
- prihoda od prodaje proizvoda i roba,
- prihoda iz proračuna,
- kazni, upravnih mjera i ostalih prihoda.

Sve navedene stavke unutar proračuna Ministarstva financija su detaljnije grupirane, no za potrebu uočavanja trenda dinamike i strukture primarnih stavki i ukupnih javnih prihoda, svi podaci su sažeto prikazani u tabličnom obliku. Ukupni sumirani iznosi svih vrsta javnih prihoda nazivaju se ukupni prihodi poslovanja. Tablica br. 1 prikazuje javne prihode Republike Hrvatske u 2017. godini.

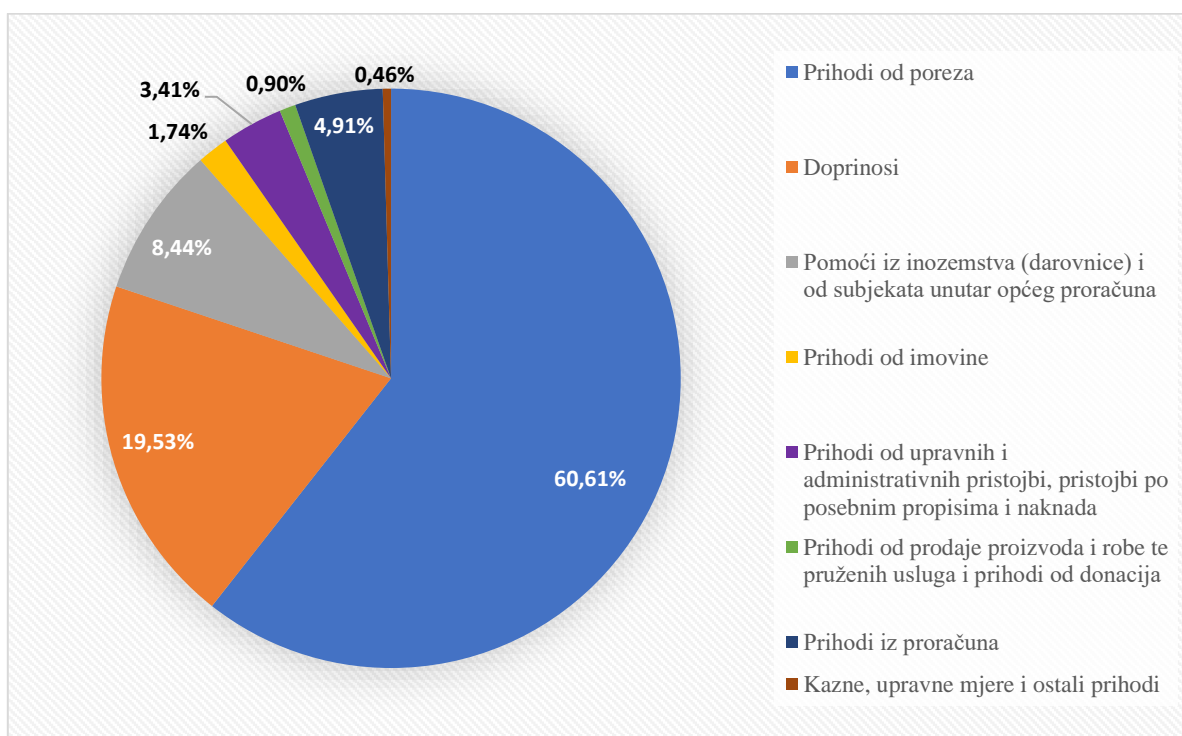
Tablica 1. Javni prihodi Republike Hrvatske u 2017. godini (u milijunima kuna)

Naziv prihoda		IZVRŠENJE 2017.	Postotni udio u prihodima poslovanja
	1	2	
Podskupina		58.279,749	
6	PRIHODI POSLOVANJA	57.947,106	100,00
61	Prihodi od poreza	35.119,916	60,61
611	Porez i prirez na dohodak	1.126,462	1,94
612	Porez na dobit	4.902,542	8,46
614	Porezi na robu i usluge	28.907,721	49,89
615	Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	183,637	0,32
616	Ostali prihodi od poreza	-0,447	0,00
62	Doprinosi	11.318,502	19,53
622	Doprinosi za mirovinsko osiguranje	10.323,163	17,81
623	Doprinosi za zapošljavanje	995,339	1,72
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	4.889,804	8,44
64	Prihodi od imovine	1.006,908	1,74
641	Prihodi od financijske imovine	498,355	0,86
642	Prihodi od nefinancijske imovine	494,804	0,85
643	Prihodi od kamata na dane zajmove	13,748	0,02
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	1.977,465	3,41
651	Upravne i administrativne pristojbe	241,425	0,42
652	Prihodi po posebnim propisima	1.736,040	3,00
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	523,830	0,90
661	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga	453,325	0,78
663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan općeg proračuna	70,505	0,12
67	Prihodi iz proračuna	2.844,124	4,91
673	Prihodi od HZZO-a na temelju ugovornih obveza	2.844,124	4,91

68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	266,557	0,46
681	Kazne i upravne mjere	256,441	0,44
683	Ostali prihodi	10,116	0,02

Izvor: Ministarstvo financija (2018). Državni proračun 2018. godine – prihodi prema ekonomskoj klasifikaciji.

Unutar strukture javnih prihoda za 2017. godinu vidljivo je kako prihodi od poreza koji iznose 35.119,916 milijuna kn čine najveći udio prihoda poslovanja, odnosno javnih prihoda. Unutar prihoda od poreza najveći udio čine porezi na robu i usluge u iznosu od 28.907,721 milijuna kn. Ukupni doprinosi iznose 11.318,502 milijuna kn kao druga najveća sastavnica javnih prihoda za 2017. godinu, od kojih doprinosi za mirovinsko osiguranje čine gotovo 90% iznosa. Cjelokupna struktura prihoda poslovanja, odnosno javnih prihoda Republike Hrvatske za 2017. godinu se može jasnije prikazati putem grafikona br. 1.

Grafikon 1. Struktura stavki javnih prihoda Republike Hrvatske u 2017. godini. Izvor: Samostalni rad autora prema - Ministarstvo financija (2018). Državni proračun 2018. godine – prihodi prema ekonomskoj klasifikaciji.

Struktura javnih prihoda 2017. godine prikazuje da 60,61% javnih prihoda pripada prihodima od poreza te 19,53% čine doprinosi. Zatim sljedeće stavke po veličini su pomoći iz inozemstva i od subjekata unutar općeg proračuna od 8,44%, prihodi iz proračuna od 4,91% te prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi koji iznose 3,41%. Drugim riječima, prihodi od poreza i doprinosi čine 80,14% ukupnih javnih prihoda u 2017. godini. Tablica br. 2 prikazuje javne prihode Republike Hrvatske za 2018. godinu te izračun dinamike stavki u odnosu na 2017. godinu.

Tablica 2. Javni prihodi Republike Hrvatske u 2018. godini (u milijunima kuna)

Pods-kupina	Naziv prihoda	Izvršenje 2018.	Postotni udio u prihodima poslovanja	% Promjena u odnosu na 2017. godinu
6	Prihodi poslovanja	128.793,340	100	122,26
61	Prihodi od poreza	78.020,447	60,58	122,15
611	Porez i prizet na dohodak	20,371	0,02	-98,19
612	Porez na dobit	8,488	0,006	73,13
614	Porezi na robu i usluge	69.161,155	53,70	139,25
615	Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	349,746	0,27	90,45
616	Ostali prihodi od poreza	1,249	0,00	-379,65
62	Doprinosi	24.907,167	19,34	120,06
622	Doprinosi za mirovinsko osiguranje	22.782,813	17,69	120,70
623	Doprinosi za zapošljavanje	2.124,354	1,65	113,43
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	10.718,697	8,32	119,21
64	Prihodi od imovine	2.260,960	1,76	124,54
641	Prihodi od financijske imovine	1.142,867	0,89	129,33
642	Prihodi od nefinancijske imovine	1.086,938	0,84	119,67
643	Prihodi od kamata na dane zajmove	31,155	0,02	126,61
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi,	4.536,444	3,52	129,41

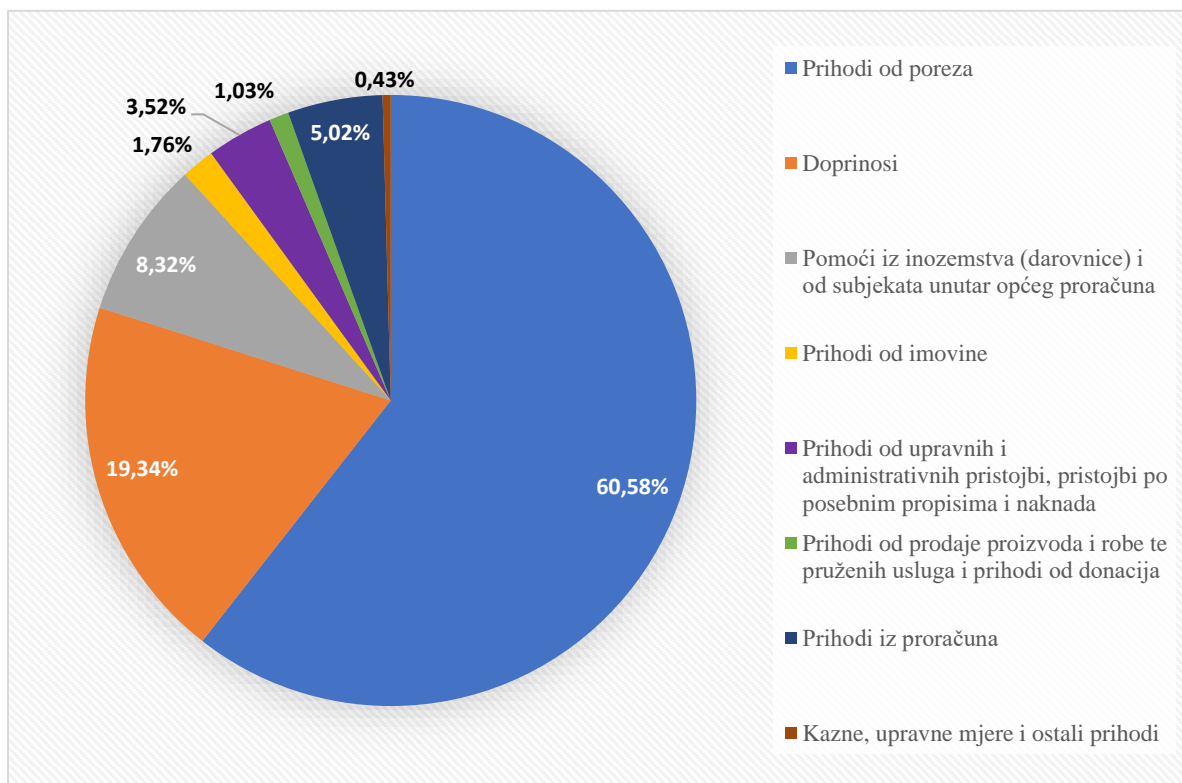
	pristojbi po posebnim propisima i naknada			
651	Upravne i administrativne pristojbe	673,954	0,52	179,16
652	Prihodi po posebnim propisima	3.862,490	3,00	122,49
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	1.330,610	1,03	154,02
661	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga	1.145,858	0,89	152,77
663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan općeg proračuna	184,752	0,14	162,04
67	Prihodi iz proračuna	6.467,806	5,02	127,41
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	551,208	0,43	106,79
681	Kazne i upravne mjere	525,335	0,41	104,86
683	Ostali prihodi	25,872	0,02	155,77

Izvor: Ministarstvo financija (2019). Državni proračun 2019. godine – prihodi prema ekonomskoj klasifikaciji.

Postotna promjena izračunata u zadnjem stupcu izračunava se kao razlika tekućeg i baznog iznosa stavke koja je podijeljena s baznim iznosom, te pomnožena sa 100. Iz tablice br. 2 je vidno da javni prihodi Republike Hrvatske u 2018. godini bilježe više od dvostrukog rasta u odnosu na 2017. godinu, odnosno javni prihodi su se u 2018. godini povećali za 122,26% u odnosu na 2017. godinu. Navedeno znači ogroman rast javnih prihoda u vrlo kratkom periodu, a navedeni rast je ponajviše prouzrokovan zbog povećanih prihoda od poreza i doprinosa. Prihodi od poreza su se povećali za 122,15%, dakle povećali su se za više od dvostruko, a najviše je utjecao porast poreza na robu i usluge od 139,25% te porast poreza na međunarodnu trgovinu od 90,45% u odnosu na 2017. godinu.

Doprinosi su se povećali na 24.907,167 milijuna kn što predstavlja povećanje za 120,06% u odnosu na 2017. godinu. Točnije, doprinosi su narasli kao posljedica povećanja prihoda od doprinosa za mirovinsko osiguranje u iznosu od 120,70%. Sve ostale primarne stavke – pomoći iz inozemstva, prihodi od imovine, prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, prihodi od prodaje proizvoda i robe te usluga, prihodi iz proračuna te kazne, upravne mjere i ostali prihodi

su se povećali za više od dvostruko u odnosu na 2017. godinu. Može se konstatirati kako su javni prihodi te gotovo sve primarne stavke javnih prihoda neefikasno duplicirane na teret socio-ekonomskih faktora, blagostanja i kupovne moći stanovništva. Gotovo sve stavke i podstavke u drugoj tablici rastu za više od dvostruko. Jedinu izražajnu iznimku čini porez i prirrez na dohodak (skupina 611) koji se smanjio za gotovo dvostruko, no učinak takvog smanjenja ne igra nikakvu ulogu zbog svih ostalih povećanja. U nastavku slijedi struktura svih primarnih stavki javnih prihoda u ukupnom iznosu javnih prihoda za 2018. godinu.

Grafikon 2. Struktura stavki javnih prihoda Republike Hrvatske u 2018. godini. Izvor: Samostalni rad autora prema - Ministarstvo financija (2019). Državni proračun 2019. godine – prihodi prema ekonomskoj klasifikaciji.

Iz cjelokupne strukture javnih prihoda vidno je da se nije primjetno promjenila u odnosu na 2017. godinu ako se promatraju primarne stavke kao udio u ukupnim javnim prihodima, no razlog takve pojave je taj što su se gotovo sve stavke i podstavke u 2018. godini povećale za prosječnih 120% u odnosu na 2017. godinu stoga je primarna struktura javnih prihoda ostala prividno nepromijenjena. Tablica br. 3 prikazuje javne prihode Republike Hrvatske za 2019. godinu kao zadnju promatranu godinu.

Tablica 3. Javni prihodi Republike Hrvatske u 2019. godini (u milijunima kuna)

Pods-kupina	Naziv prihoda	Izvršenje 2019.	Postotni udio u prihodima poslovanja	% Promjena u odnosu na 2018. godinu
6	Prihodi poslovanja	138.853,707	100	7,81
61	Prihodi od poreza	82.736,252	59,58	6,04
612	Porez na dobit	9.303,114	6,67	9,60
614	Porezi na robu i usluge	73.072,347	52,62	5,66
615	Porezi na međunarodnu trgovinu i transakcije	360,501	0,26	3,08
616	Ostali prihodi od poreza	0,290	0,00	-76,81
62	Doprinosi	24.134,638	17,38	-3,10
622	Doprinosi za mirovinsko osiguranje	23.917,412	17,22	4,98
623	Doprinosi za zapošljavanje	217,226	0,16	-89,77
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	14.800,981	10,65	38,09
64	Prihodi od imovine	2.782,481	2,00	23,07
641	Prihodi od financijske imovine	1.578,375	1,14	38,11
642	Prihodi od nefinancijske imovine	816,007	0,59	-24,93
643	Prihodi od kamata na dane zajmove	334,408	0,24	973,38
644	Prihodi od kamata na dane zajmove po protestiranim jamstvima	53,692	0,04	n/a
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	4.756,862	2,91	4,86
651	Upravne i administrativne pristojbe	715,205	0,51	6,12
652	Prihodi po posebnim propisima	4.041,657	2,91	4,64
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	1.308,135	0,94	-1,69
661	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga	1.142,089	0,82	-0,33
663	Donacije od pravnih i fizičkih osoba izvan općeg proračuna	166,047	0,12	-10,12

67	Prihodi iz proračuna	7.701,872	5,55	19,08
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	632,485	0,45	14,75
681	Kazne i upravne mjere	598,654	0,43	13,96
683	Ostali prihodi	33,832	0,02	30,76

Izvor: Ministarstvo financija (2020). Državni proračun 2020. godine – prihodi prema ekonomskoj klasifikaciji.

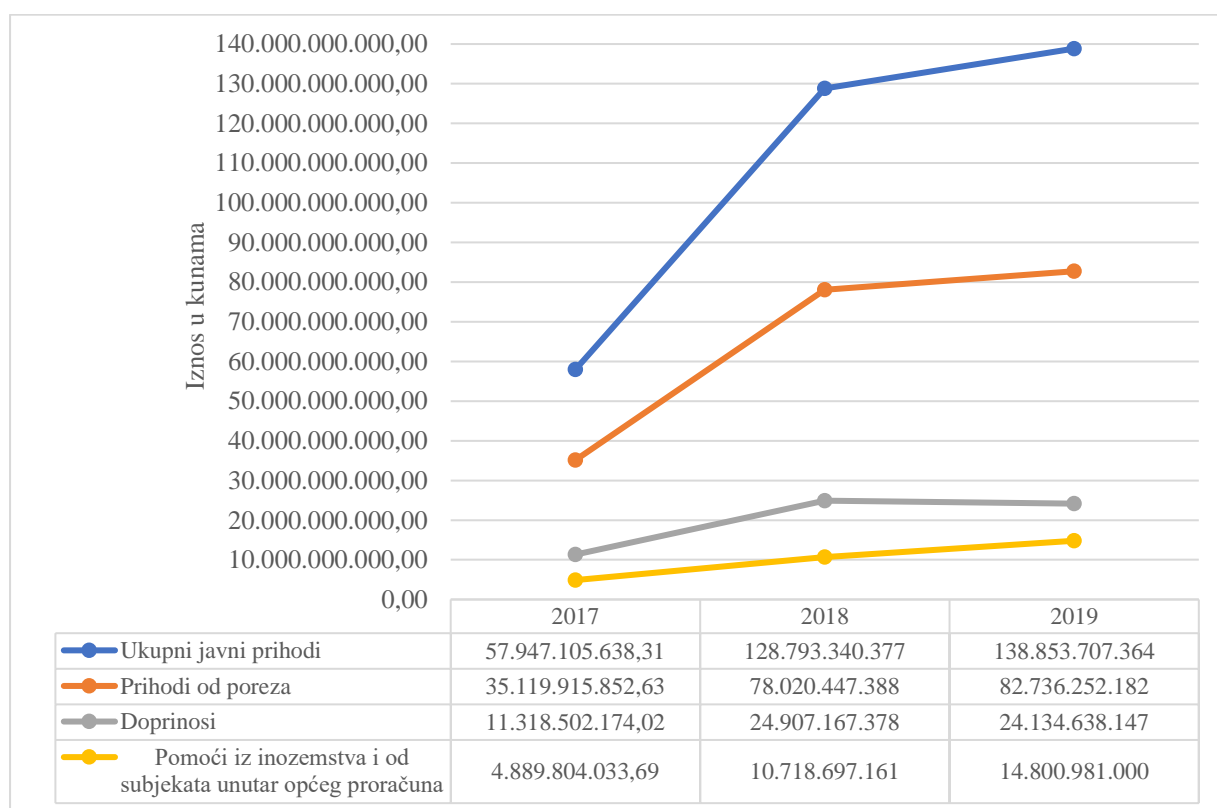
Sve primarne stavke javnih prihoda rastu u odnosu na 2018. godinu. Ukupni javni prihodi rastu za 7,81% u odnosu na 2018. godinu, od kojih najveći porast pripada prihodima od pomoći iz inozemstva (skupina 64) u iznosu od 38,09%. Najveći porast u 2019. godini imaju prihodi od kamata na dane zajmove (skupina 643) koji iznose 334.407.535 kn, što je porast od 973,38% u odnosu na 2018. godinu. Doprinosi kao iznimka bilježe blagi pad od 3,10% u odnosu na 2018. godinu. U četvrtoj tablici su prikazane sumirane vrijednosti osnovnih stavki javnih prihoda Republike Hrvatske za period od 2017. do 2019. godine.

Tablica 4. Sumirane vrijednosti osnovnih stavki javnih prihoda Republike Hrvatske za period od 2017. do 2019. godine (u milijunima kuna)

Pods-kupina	Naziv prihoda	Sumirani iznos osnovnih stavki javnih prihoda
6	Prihodi poslovanja	325.594,153
61	Prihodi od poreza	195.876,615
62	Doprinosi	60.360,308
63	Pomoći iz inozemstva (darovnice) i od subjekata unutar općeg proračuna	30.409,482
64	Prihodi od imovine	6.050,349
65	Prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi, pristojbi po posebnim propisima i naknada	11.270,771
66	Prihodi od prodaje proizvoda i robe te pruženih usluga i prihodi od donacija	3.162,575
67	Prihodi iz proračuna	17.013,803
68	Kazne, upravne mjere i ostali prihodi	1.450,250

Izvor: Samostalna izrada autora

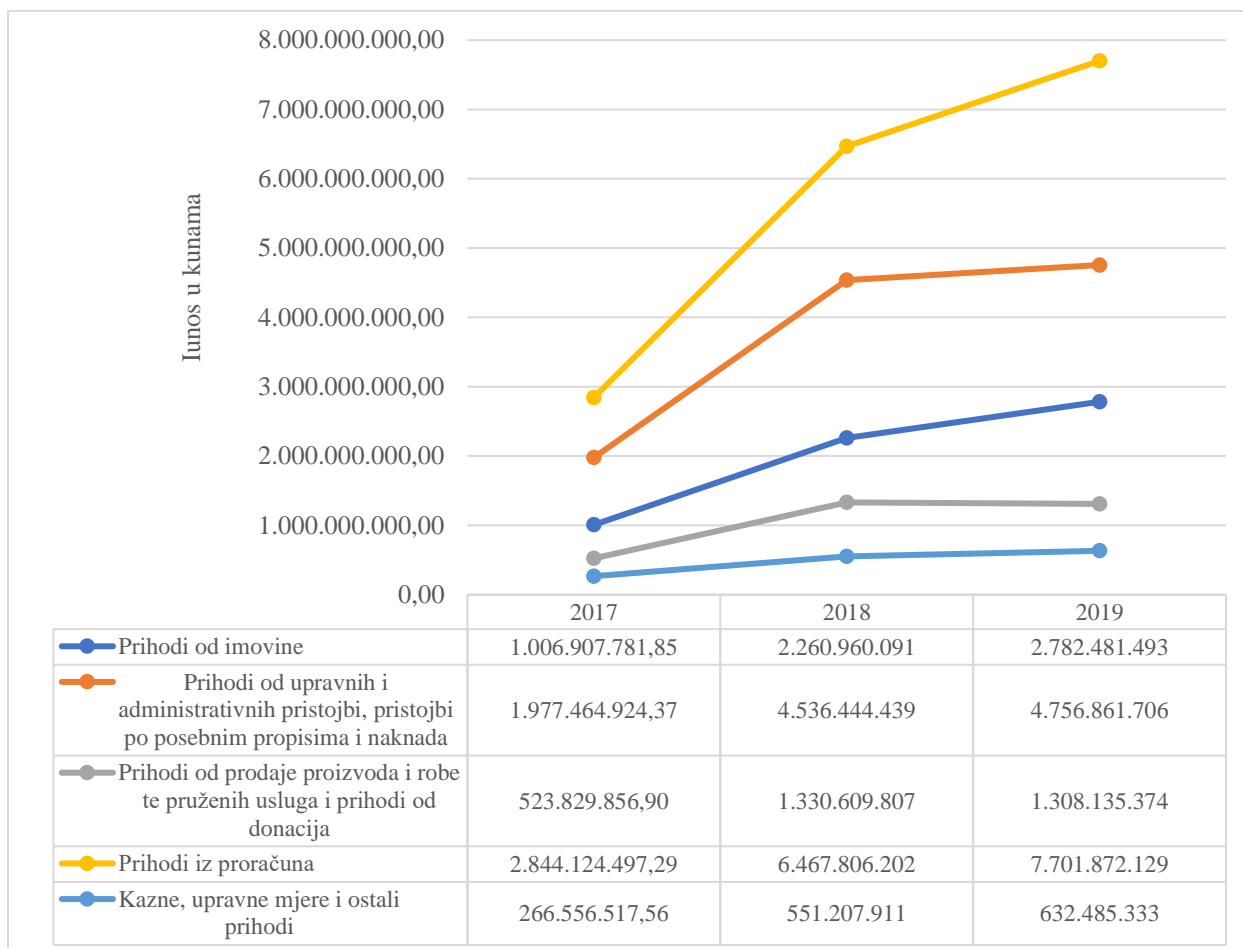
Uvidom u sumirane iznose osnovnih stavki javnih prihoda za period od 2017. do 2019. godine, vidno je da su prihodi od poreza značajan i većinski dio javnih prihoda Republike Hrvatske, odnosno čine preko 60% javnih prihoda. Druga najveća stavka javnih prihoda Republike Hrvatske su doprinosi, zatim pomoći iz inozemstva je treća najveća stavka. Budući da gotovo sve stavke kontinuirano rastu u promatranom razdoblju, potrebno je proučiti kako izgleda dinamika kretanja javnih prihoda i primarnih stavki unutar cjelokupnog perioda. Radi sažetog prikazivanja, u grafikonu br. 3 je vidna dinamika kretanja ukupnih javnih prihoda i prikaz najvećih podstavki javnih prihoda od 2017. do 2019. godine.

Grafikon 3. Dinamika kretanja javnih prihoda i najvećih podstavki javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine. Izvor: samostalna izrada autora

Ukupni javni prihodi u promatranom periodu su se rapidno povećali za preko 70 milijardi kuna, a od svih podskupina najveći rast imaju prihodi od poreza koji imaju vrlo sličnu dinamiku kretanja kao ukupni javni prihodi. Pomoći iz inozemstva u cjelokupnom promatranom periodu su se utrostručile. Sve podstavke koje su imale najveći utjecaj na rast ukupnih javnih prihoda negativno utječu na kupovnu moć stanovništva, nepovoljnije i skuplje uvjete rada, manji

standard i samim time utječu na oslabljenje ekonomije. Potrebno je proučiti kako se ekonomija i gospodarstvo razvijalo za Republiku Hrvatsku u skladu s rastom javnih prihoda kako bi se ustanovila efikasnost prikazanih poskupljenja. Grafikon br. 4 prikazuje ostatak podstavki javnih prihoda za promatrani period.

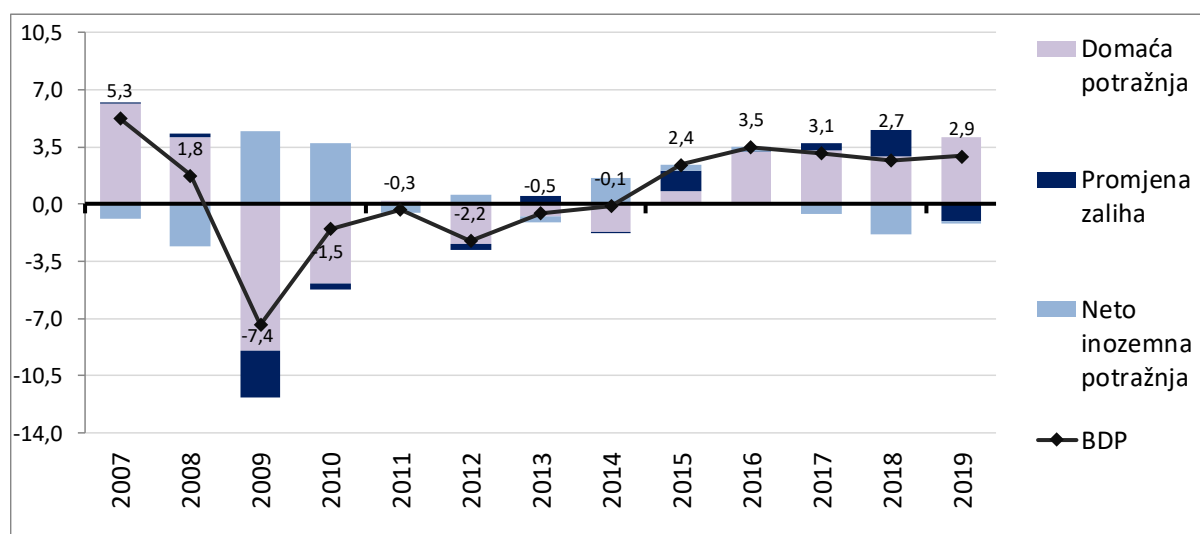

Grafikon 4. Dinamika kretanja podstavki javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine. Izvor: samostalna izrada autora

Iz grafikona br. 4 je potvrđeno da sve podskupine javnih prihoda bilježe progresivan rast u promatranom periodu. Prihodi iz proračuna imaju najveći rast, zatim prihodi od upravnih i administrativnih pristojbi rastu za više od dvostruko. Potrebno je istražiti koliko je rasla kvaliteta javnog sektora u promatranom periodu kako bi se ustanovila opravdanost rapidnog rasta upravnih i administrativnih pristojbi. U potpoglavlju 5.2. potrebno je istražiti kako su povezani javni prihodi i ekonomski razvoj u vidu bruto domaćeg proizvoda.

4.2. Efikasnost alokacije javnih prihoda Republike Hrvatske

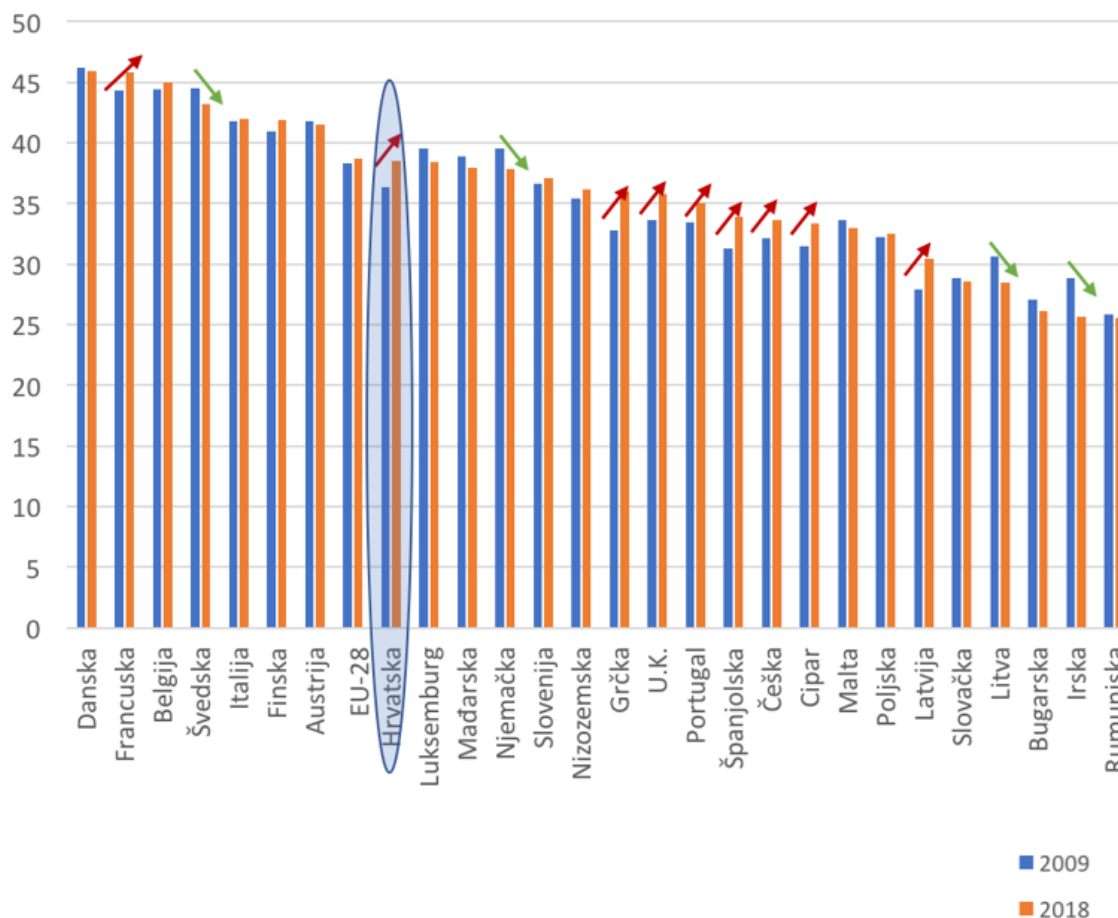
Budući da je zamjetan trend progresivnog povećanja javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine, potrebno je istražiti i utvrditi efikasnost alokacije javnih prihoda Republike Hrvatske kroz prikaz određenih makroekonomskih pokazatelja. Grafikon br. 5 pokazuje realni rast bruto domaćeg proizvoda u postotcima, u periodu od 2007. do 2019. godine. BDP je tijekom 2019. godine iznosio 400,1 milijardi kuna s rastom od 2,9%.

Grafikon 5. Realni rast bruto domaćeg proizvoda u %, u periodu od 2007. do 2019. godine. Izvor: Državni zavod za statistiku

U svrhu usporedbe makroekonomskih pokazatelja s drugim zemljama unutar Europske unije grafikon br. 6 prikazuje prihode od poreza i sličnih opterećenja kao postotak BDP-a u 2018. godini.

Porezna i slična opterećenja u % BDP-a 2009. i 2018.

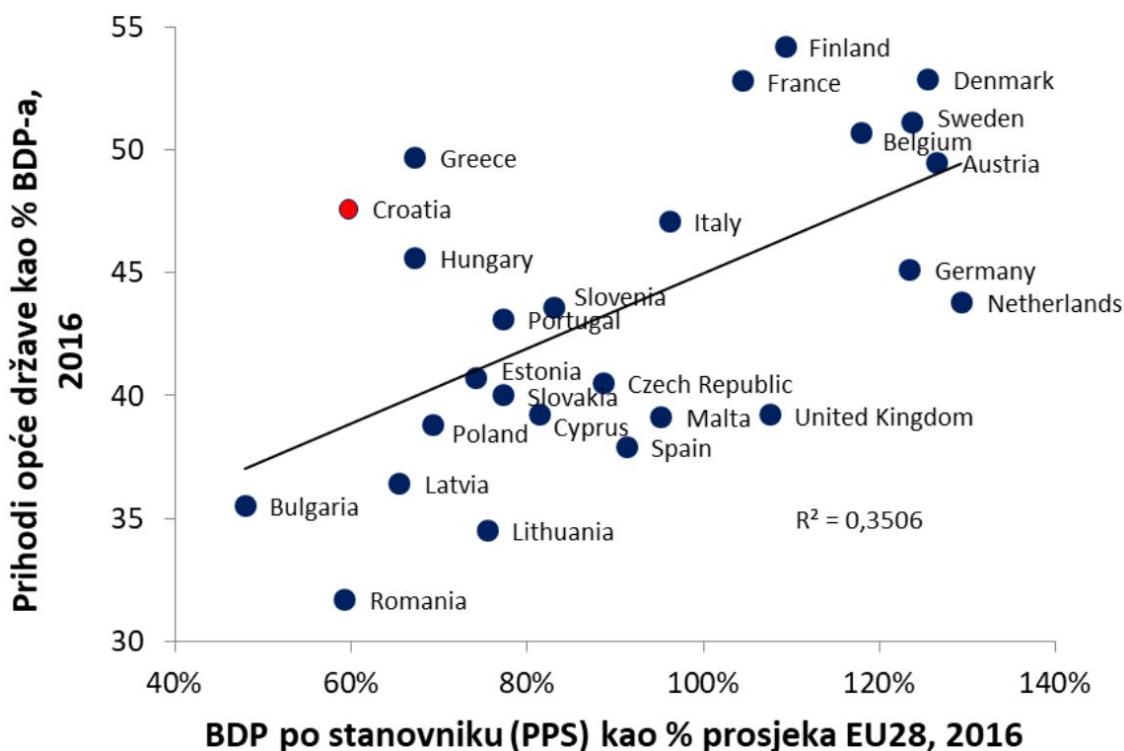

Grafikon 6. Prihodi od poreza i sličnih opterećenja kao % BDP-a u 2018. godini. Izvor: Izrada prema Brkljača – Ekonomski Lab (2019)

Grafikon br. 6 pokazuje da se Republika Hrvatska nalazi skoro u sredini visine prihoda od poreza i socijalnih doprinosa u BDP-u. Ova usporedba je veoma važna za potrebe ovog završnog rada jer služi kao uvid u prihode opće države u BDP-u te kao usporedba među zemljama EU. Dakle, potrebno je u izračun uključiti sredstva iz EU fondova, prihode od imovine – koncesije, dividende, prodaje, kamate, prihode od kazni i raznih naknada te prihode javnih i državnih poduzeća i ustanova. Drugim riječima, na taj način je moguće usporediti javne prihode kao udio u BDP-u među različitim zemljama kao što je navedeno i na samom grafikonu. Nakon uključivanja ostalih vrsta prihoda opće prihode te uvida u udjelu javnih prihoda u BDP-u, može se vidjeti kako se Republika Hrvatska nalazi u samom gornjem dijelu ove ljestvice koristeći najvažniji podatak unutar 2018. godini, no u prethodnom potpoglavlju je ustanovljeno da su se javni prihodi Republike Hrvatske do 2019. godine i više nego

udvostručili od 2017. godine, što naznačuje da postoji velika mogućnost da se danas Republika Hrvatska nalazi na većoj poziciji i samom vrhu ove ljestvice. Na temelju navedenog može se konstatirati kako hrvatski javni sektor iznad prosjeka sudjeluje s većim udjelom u BDP-u u odnosu na većinu drugih zemalja unutar EU.

Budući da podaci ukazuju da Republika Hrvatska ubire od javnih prihoda te samim time i poreznih prihoda približe razini javnih prihoda u BDP-u razvijenih zemalja, za očekivati je da će se to odraziti na povećanje kvalitete hrvatskih institucija te efikasnosti javnog sektora. No unatoč navedenoj tezi, na slici br. 1 u kojoj je prikazan Worldwide Governance Indicators (WGI) Svjetske banke kao izračun pokazatelja „Government Effectiveness“ (efektivnost vladinog sektora), Republika Hrvatska bilježi vrlo loše rezultate u usporedbi s ostalim zemljama EU.

Slika 1. Prihod opće države u odnosu na stupanj razvijenosti u 2016. godini. Izvor: Izrada prema Brkljača – Ekonomski Lab (2017)

Na slici br. 1 se može uočiti izražena korelacija između razine razvijenosti zemlje i veličine njezinog oporezivanja mjerene u prihodima opće države u BDP-u. Vidno je da se Republika Hrvatska značajno ističe od pravca poželjne vrijednosti. Pravac prikazuje koliko prihoda opće države u prosjeku treba biti za prikazanu razinu razvoja. Radi lakšeg uvida, potrebno je usporediti rezultate Republike Hrvatske i Republike Rumunjske. Dotične zemlje imaju isti stupanj razvoja, no Republika Hrvatska ubire daleko više javnih prihoda od Republike Rumunjske. Navedeno znači da na temelju iznadprosječnog poreznog opterećenja Republika Hrvatska zauzvrat postiže među najgorim rezultatima u EU vezano za razvoj gospodarstva.

Službeni podaci Europske unije svrstavaju Republiku Hrvatsku kao drugu najslabije razvijenu zemlju EU, iako bi se prema razini javnih prihoda u BDP-u trebala nalaziti puno dalje u smislu gospodarskog razvoja i kvalitete javnog sektora. Shodno tome, jedan od izražajnih uzročnika toga što Republika Hrvatska ne bilježi razinu razvoja ka prosjeku EU članica je činjenica je riječ o državi s vrlo visokim porezima i nametima koje opterećuju ekonomski razvoj zemlje. Upravo to bi trebala biti polazna točka za sve daljnje analize javnih prihoda i rasprava o izmjenama poreznog sustava te javnih prihoda radi ostvarivanja boljitka ekonomije.

4.3. Povezanost javnih prihoda i BDP-a

Ekonomisti već dugo prepoznaju da je porezni sustav u bilo kojoj zemlji moćan instrument fiskalne politike dostupan Vladama u ostvarivanju niza ekonomskih i socijalnih ciljeva. Među tim ciljevima, pomoć u ubrzavanju gospodarskog rasta i održivog razvoja zemlje treba biti primarni cilj i produkt efikasnog raspolaganja poreznim instrumentom te poreznim prihodima. Porezni sustavi koriste se za postizanje različitih ciljeva, uključujući preraspodjelu i stabilizaciju dohotka, financiranje javnih usluga te poticanje gospodarskog rasta. Kombinacija ovih i drugih ciljeva će se razlikovati među pojedinim zemljama te će ovisiti o čimbenicima kao što su ekonomsko i političko okruženje, stoga se porezni sustavi u različitim državama razlikuju. Postoji mnogo stručnih mišljenja o tome kako su promjene u poreznoj strukturi povezane s razvojem zemlje, što se u ovom kontekstu obično mjeri razinom dohotka po stanovniku. Potrebno je utvrditi rastu li ukupni i pojedinačni porezni prihodi kao udio u BDP-u kako se povećava dohodak po stanovniku, te istražiti kako se udjeli poreznih komponenti u ukupnom javnom prihodu mijenjaju s prihodom po stanovniku. U kontekstu ekonomskih transformacija, učinkoviti sustav fiskalne regulacije prihoda opće

države preduvjet je za ubrzanje gospodarskog rasta te inovacijskih i investicijskih procesa, te ujedno za poboljšanje poslovnog okruženja. Krizni procesi i situacije unutar fiskalne politike pojačavaju zadatak prilagodbe komponenata ovog sustava s institucionalnim transformacijama nacionalnog gospodarstva. Shodno tome, provedba učinkovite fiskalne politike za stvaranje javnih prihoda uključuje razumnu i pravodobnu procjenu utjecaja egzogenih i endogenih čimbenika za stvaranje prihoda, no potrebno je uzeti u obzir kupovnu moć i standard stanovništva te konkurentnost poreznih obveznika. Postoje mnoge naznake koje ukazuju da niti jedna zemlja ne koristi vlastite fiskalne instrumente s prethodno navedenim ciljevima, što potiče dodatne rasprave i dvoglasje. Razvijaju se novi znanstveni pristupi i postavljaju se hipoteze u vezi s provedbom sustava fiskalne regulacije za stvaranje prihoda opće države, posebno uzimajući u obzir cikličke ekonomske procese. Aktualizacija rješenja za ove probleme uzrokovana je financijskom i ekonomskom krizom koja je negativno utjecala na makroekonomsku stabilnost zemalja s transformacijskim i naprednim gospodarstvima. Pronalaženje alternativnih izvora generiranja prihoda države i optimizacija njihove strukture važni su zadaci, kao i djelotvorno korištenje javnih financijskih sredstava te izbor fiskalnih instrumenata. Istodobno je važno napomenuti da se struktura prihoda opće države značajno razlikuje u razvijenim zemljama i zemljama u razvoju. U zemljama s naprednom ekonomijom prevladavaju izravni porezi, a kod zemalja u razvoju prevladavaju neizravni porezi. Regresivna priroda neizravnih poreza obrnuto je proporcionalna potrošačkoj solventnosti ili kupovnoj moći, što umanjuje životni standard stanovnika, a samim time ne omogućuje učinkovitu fiskalnu regulaciju s obzirom na cikličke ekonomske procese.

Mnogi znanstvenici proučavaju teorijske i metodološke aspekte prihoda opće države u sustavu fiskalne regulacije. Istodobno, pitanja optimalne strukture i utjecaja javnih prihoda na gospodarski rast ostaju neriješena. Prema istraživanjima, struktura opće države i njen sve veći utjecaj na gospodarski rast ovisi o mnogim čimbenicima te razlikuju se od zemlje do zemlje. Postoje primjeri određenih istraživanja vezanih za provođenje fiskalne politike koja su zajednička u većini zemalja: prema Stoilova (2017:1041-1057) povećanje poreza na potrošnju uz smanjenje poreza na rad i kapital može potaknuti gospodarski rast. Restrepo (2019:335-355) navodi da oporezivanje banaka negativno utječe na gospodarski rast jer se posljedično tome izgledi za razvoj gospodarskih sektora smanjuju. Ojede i Yamarik (2012:161-165) navode da povećane stope poreza na nekretnine i porezi na promet negativno utječu na dugoročni gospodarski rast zemlje. Navedeni primjeri pokazuju da je potrebno uzeti u obzir mnogo

faktora te nadzirati reagiranje tržišta na fiskalne promjene kako bi se provela evaluacija i utjecaj povećanja poreznih prihoda.

Znanstvene studije pokazuju da upotreba različitih instrumenata fiskalne regulacije za stvaranje javnih prihoda doprinosi smanjenju varijabilnosti ključnih makroekonomskih varijabli i njihovom pravilnom formiranju. Umjerene i kontrolirane promjene u sustavu fiskalne regulacije za stvaranje javnih prihoda preduvjet su za osiguravanje odgovarajuće dobrobiti poreznih obveznika kao odgovor na nepovoljne restriktivne fiskalne politike (Lopez-Martin i sur., 2019:304-323)

Fiskalne strategije temeljene na modeliranju smjerova stvaranja javnih prihoda razvijaju se kako bi se osigurala fiskalna održivost i učinkovitost sustava fiskalne regulacije za generiranje prihoda opće države. Prema Agenor (2016:183-196) utvrđeno je da učinkovita fiskalna politika temeljena na dugoročno predviđenim smjerovima generiranja prihoda opće države pridonosi makroekonomskoj stabilnosti. Važan je zadatak opravdati optimalnu razinu poreznog opterećenja, uključujući porezne stope, koje osiguravaju fiskalnu održivost u odnosu na porez na kapital kako bi se osigurala održivost javnih financija i povećala međuregionalna faktorna mobilnost.

Istodobno se utvrđuje da utjecaj poreza na gospodarski rast može značajno varirati između različitih zemalja. Međutim, pri procjeni utjecaja poreza na gospodarski rast važna je detaljna analiza zemljopisno orijentiranih poreznih pogodnosti (Bondonio i Greenbaum, 2007:121-136) i utjecaja korištenja instrumenata za izbjegavanje poreza (Freire-Serén i sur., 2013:22-29). Važno je napomenuti da dodatna državna potrošnja ne zamjenjuje privatnu potrošnju i ulaganja u smislu provođenja fiskalne politike i sustava fiskalne regulacije kako bi se generirali prihodi opće države jer se s povećanjem poreza na dohodak smanjuje razina dohotka i potrošnje kućanstava. Visoka razina poreznog opterećenja koči investicije. Istodobno, znatna razina poreznog opterećenja samo djelomično kompenzira ekspanzivni učinak sve veće razine javne potrošnje. U skladu s tim, instrumenti fiskalne regulacije usmjereni na povećanje javne potrošnje i smanjenje poreza te mogu se koristiti za poticanje agregatne potražnje i smanjenja negativnog utjecaja recesije (Gwartney i Stroup, 2014:205-209).

Uočena su diskutabilna stajališta znanstvenika o pozitivnom utjecaju povećane razine prihoda opće države na gospodarski rast (Olayungbo i Olayemi, 2018:246-260). Pozitivan učinak povećanja javnih prihoda na gospodarski rast utvrđen je samo u zemljama sa značajnim razinama državnih financijskih institucija i razinama dohotka (Pasichnyi, 2017:316-322). Autori posebno utvrđuju da usmjerenost rasporeda poreza na dohodak prema visokim razinama zarade dovodi do blagog povećanja dohotka. Empirijski dokazi sugeriraju da zemlje s niskim dohotkom karakteriziraju visoke razine utaje poreza u plaćanju poreza na rad i kapital, a kod zemalja s visokim dohotkom djeluje obrnuto (Bethencourt i Kunze, 2019:170-182). Dakle, značajan je izazov u kontekstu transformacija razviti strategiju upravljanja rizikom, uključujući rizik od pada planirane razine dohotka koja će poboljšati fiskalnu održivost zemlje i diverzifikaciju rizika.

Razina prihoda opće države igra vodeću ulogu u ekonomskoj strukturi suvremenog društva. Ekonomske transformacije dovode do optimizirane razine formiranja prihoda i strukture prihoda opće države te poboljšanja sustava fiskalne regulacije kako bi se osigurala njegova usklađenost sa posebnostima razvoja društvenih odnosa. Razni znanstveni pristupi stvaranju prihoda opće države u sustavu fiskalne regulacije dovode do neuravnotežene raspodjele nacionalnog bogatstva. To negativno utječe na makroekonomsku stabilnost zemalja i otežavanje gospodarskog rasta. Potreba za poboljšanjem sustava fiskalne regulacije radi stvaranja prihoda opće države također je uvjetovana promjenom fiskalne regulacije u ovom području i sve većim utjecajem egzogenih i endogenih čimbenika na stvaranje prihoda opće države u kontekstu povećane globalizacije. Među rizicima nedostatka planirane razine opće države, posebno u pogledu poreza, najopasniji su rizici koji proizlaze iz smanjenog gospodarskog rasta uslijed pojačanih kriznih procesa i negativnih demografskih trendova, jer je nepovoljna situacija na svjetskom tržištu izravno proporcionalna smanjenom prihodu opće države (Lloyd-Ellis i Zhu, 2001:309-338).

Prema regulatornim dokumentima obrazloženi su kriteriji i pokazatelji za procjenu razine utjecaja potencijalnih neravnoteža na prihode opće države. Iskustvo zemalja s naprednom ekonomijom pokazuje da je učinkovita fiskalna regulacija koja generira prihode opće države važan čimbenik u osiguravanju odgovarajuće razine fiskalne sigurnosti zemlje. Svaka zemlja,

na temelju razine razvijenosti institucionalnog okruženja sustava javnih financija, uključujući proračun i porezni sustav, određuje svoje strateške ciljeve fiskalne politike. U tablici br. 5 prikazan je udio javnih prihoda u BDP-u država Europske unije.

Tablica 5. Udio javnih prihoda u BDP-u država Europske unije

Države	2007-2009	2010-2012	2013-2015	2016-2018	2007-2018
EU (28 zemalja)	43.77	44.13	45.07	44.87	44.46
EU (27 zemalja)	43.77	44.13	45.07	44.87	44.46
Euro područje (19 zemalja)	44.77	45.37	46.7	46.3	45.78
Euro područje (18 zemalja)	44.8	45.37	46.8	46.37	45.83
Belgija	49.17	51	52.27	51.1	50.88
Bugarska	37.57	33.07	38.03	36.47	36.28
Češka	39.03	40.03	40.93	40.8	40.2
Danska	53.97	54.3	54.73	52.4	53.85
Njemačka	44.27	44.37	44.97	45.87	44.87
Estonija	38.9	38.97	38.67	38.7	38.81
Irska	34.73	33.6	31.7	26.07	31.53
Grčka	40	44.03	47.93	48.57	45.13
Španjolska	37.67	36.93	38.9	38.5	38
Francuska	49.97	51.07	53.2	53.37	51.9
Hrvatska	43.03	42.07	43.87	46.33	43.83
Italija	45.57	46.3	47.93	46.33	46.53
Cipar	38.93	36.67	39.23	38.5	38.33
Latvija	34	36.5	36.57	37.4	36.12
Litva	35.07	34.13	33.93	34.2	34.33
Mađarska	45.33	45.37	47.93	44.8	45.86
Malta	38.7	38.9	39.13	38.47	38.8
Nizozemska	42.67	42.6	43.27	43.6	43.03
Austrija	48.37	48.57	49.83	48.6	48.84

Poljska	39.67	38.83	38.73	39.97	39.3
Portugal	41.2	41.87	44.33	42.77	42.54
Rumunjska	32.43	33.63	34.3	31.30	33.02
Slovenija	43.53	44.73	45.63	44.2	44.53
Slovačka	35.03	36.1	40.9	40.53	38.14
Finska	51.8	52.43	54.2	53.03	52.87
Švedska	52.3	50	49.73	50.67	50.68
Ujedinjeno Kraljevstvo	38.17	37.93	37.83	38.53	38.12
Islanda	41.67	39.1	41.63	47.77	42.54
Norveška	58.23	56.97	55.1	56.13	56.61
Švicarska	33.07	33.5	34.03	35	33.9

Izvor: Izrada prema Chugunov i sur. Business Perspectives (2020)

Iz tablice br. 5 vidljiv je pad udjela javnih prihoda u BDP-u kod većine zemalja. Poviše, u zemljama EU-a, pad udjela prihoda opće države u BDP-unutar 2018. godine u usporedbi s 2007. godinom, primjećuje se u 11 zemalja. Republika Hrvatska kao iznimka u promatranom periodu bilježi blaga povećanja javnih prihoda u BDP-u, posebice od 2013. do 2018. godine. Na temelju tih podataka, preporučljivo je primijetiti odnos između udjela opće države u BDP-u i osobitosti provedbe fiskalne politike zemalja. U ovoj fazi odnos ima za cilj smanjenje razine poreznog opterećenja kako bi stimulirao proces oživljavanja poslovne aktivnosti, a uzrokovan je usporavanjem gospodarskog rasta. Trenutno su glavni ciljevi fiskalne politike za generiranje prihoda opće države u zemljama EU poboljšanje instrumenata stvaranja prihoda opće države, podizanje učinkovitosti mehanizama za prikupljanje poreznih prihoda, poboljšanje modela generiranja prihoda države koji optimizira njihovu strukturu, smanjenje udjela u porezu na kapital, povećanje učinkovitosti alata za upravljanje rizikom fiskalne politike, koordinacija stvaranja prihoda opće države, poboljšanje sustava razmjene informacija između javnih vlasti i gospodarskih subjekata u predviđanju prihoda te sustavno praćenje ujednačenosti i proporcionalnosti poreznog tereta u regionalnom kontekstu. Istraživanja pokazuju da se povećava udio poreznih prihoda u ukupnoj strukturi javnih prihoda. Glavni izvor prihoda u zemljama s naprednom ekonomijom su izravni porezi. U zemljama u razvoju glavni izvor prihoda su neizravni porezi, posebice porez na dodanu vrijednost (Chugunov i sur., 2020).

4.4. Porezne promjene u Republici Hrvatskoj od 2017. do 2019. godine

Ministarstvo financija u Republici Hrvatskoj često provodi razne porezne reforme koje utječu na promjene sastava javnih prihoda. U nastavku su prikazane porezne promjene u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2017. do 2019. godine.

Promjene u PDV-u Republike Hrvatske od 1. siječnja 2017. godine obuhvaćaju promjene koje se tiču primjene stope PDV-a koji iznosi 13% te se ta stopa primjenjuje i na: „dječje sjedalice za automobile, isporuku električne energije, javnu uslugu prikupljanja miješanog komunalnog otpada, urne i ljesove, sadnice i sjemenje, gnojiva, pesticide i druge agrokemijske proizvode te na hranu za životinje (osim hrane za kućne ljubimce) uz primjenu stope od 25% na ugostiteljske usluge i bijeli šećer“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019). Promjene u PDV-u Republike Hrvatske od 1. siječnja 2018. godine obuhvaćaju:

- omogućava se odbitak od 50% pretporeza radi nabave ili najma osobnih automobila i ostalih sredstava za osobni prijevoz, a da vrijednost ne prelazi 400.000,00 kn uključujući nabavljanje svih dobara i usluga koja su vezana s tim dobrima.
- povećanje praga za ulazak u sustav PDV-a pomiče se na 300.000,00 kn.
- primjenjuju se obračunske kategorije PDV-a pri uvozu određenih strojeva i opreme

Od 1. siječnja 2019. primjenjuje se snižena stopa PDV-a od „13% na dječje pelene, žive životinje, svježe ili rashlađeno meso i jestive klaoničke proizvode, svježe ili rashlađene kobasice i slične proizvode, od mesa, mesnih klaoničkih proizvoda ili krvi, žive ribe, svježe ili rashlađene ribe, rakove, mekušce i ostale vodene beskralježnjake, svježe ili rashlađeno povrće, korjene i gomolje, svježe i suho voće i orašaste plodove, svježa jaja peradi, u ljusci; usluge i povezana autorska prava pisaca, skladatelja i umjetnika izvođača pod propisanim uvjetima te primjena snižene stope PDV-a od 5% na sve lijekove (na recept ili bez njega)“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019). Ujedno se ukida vrijednosni prag radi odbitka pretporeza od 50% kod osobnih automobila te pravo na korištenje pretporeza za plovila i zrakoplove.

Od 1. siječnja 2017. godine smanjuje se porez na dobit s 20% na 18%; „za poduzetnike koji ostvaruju godišnje prihode do 3 mil kn na 12% uz ukidanje olakšice za reinvestiranu dobit te porezne olakšice za područja JLS II. skupine te zadržanu olakšicu od 50% za I. skupinu i

oslobođenje za Grad Vukovar“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019). Ujedno se uvodi opcija paušalnog načina oporezivanja neprofitnih organizacija Od 1. siječnja 2019. porezne reforme koje su vezane za porez na dobit su: „usklađenje s dijelom Direktive EU kojom se želi spriječiti na globalnom nivou uočena nepredviđena primjena propisa o oporezivanju dobiti agresivnim poreznim planiranjem, odnosno spriječiti multinacionalne kompanije da premještaju dobiti s područja gdje se ostvaruje na povoljnije porezne jurisdikcije: pravila o ograničenju kamata i pravila o kontroliranim inozemnim društvima“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019). Ujedno je uvedeno primjenjivanje EU popisa nekooperativnih jurisdikcija uz proširenje obveze za plaćanje poreza po odbitku po stopi od 20%. Od 1. siječnja 2017. godine porezne reforme vezane za porez na dohodak su:

- povećanje osnovnog odbitka s „2.600,00 kn na 3.800,00 kn te koeficijenti za uvećanje osobnog odbitka za uzdržavane članove i djecu s 0,5 na 0,7 te za invalidnost s 0,3 ili 1 na 0,4 ili 1,5; povećani porezni razredi; uvedene samo dvije porezne stope 24% i 36%“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019).
- smanjena je obveza na porez na dohodak od nesamostalnog rada u iznosu od 50% za umirovljene osobe te porezne obveznike iz grada Vukovara te potpomognutih područja.
- povećanje iznosa za status uzdržavanog člana na 15.000,00 kn s prethodnih 13.000,00 kn.
- ukida se ograničenje za mogućnosti paušalnog načina oporezivanja za sve obrtnike.

Od 1. siječnja 2018. godine uveden je prag određivanja godišnjeg iznosa iznad kojeg se određuje plaća u naravi - povećava se za 200 kn. Od 1. prosinca 2018. godine uvode se neoporezivi primici - bonuse za postignute radne rezultate do 5.000,00 kn godišnje. Od 1. siječnja 2019. promjene vezane za porez na dohodak obuhvaćaju „širenje razreda za primjenu stope od 24% - godišnji porez na dohodak po stopi od 24% na poreznu osnovicu do 360.000,00, iznad godišnji porez po stopi od 36%, te oporezivanje primitka u naravi po osnovi dodjele ili opcijske kupnje vlastitih dionica koje poslodavci i isplatitelji primitka, odnosno plaće daju radnicima i fizičkim osobama ili drugim povezanim osobama - dohodak od kapitala – po stopi od 24%“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019). Ujedno se uvodi oporezivanje primitaka sezonaca u poljoprivredi u iznosu od 12%.

Većano za porezne reforme doprinosa, od 1. siječnja 2017. godine uvedene su snižene stope doprinosa za MO i ZO po osnovi obavljanja „druge djelatnosti“ i po osnovi drugog dohotka - MIO s 20% na 10% i ZO 15% na 7,5%. Od 1. siječnja 2019. godine uvedene su „promjene u vrsti doprinosa – ukidanje doprinosa za obvezno osiguranje u slučaju nezaposlenosti od 1,7% te ukidanje doprinosa za zaštitu zdravlja na radu od 0,5% uz istovremeno povećanje doprinosa za ZO s 15% na 16,5%. Uvedeno je ujednačavanje obveze doprinosa članova uprave – godišnji obračun razlike visine doprinosa za članove uprave osiguranih po različitim osnovama ili prijavljenih na nepuno radno vrijeme – do visine 0,65 prosječne bruto plaće uz uvažavanje postojećih prava“ (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019). Porez na promet nekretnina od 1. siječnja 2017 obuhvaća smanjenje s 5% na 3% te je ukinuto oslobođenje od plaćanja poreza na promet nekretnina zbog rješavanja stambenog pitanja. Promjene u lokalnim porezima 2017. godine obuhvaćaju smanjenje stope poreza na nasljedstva i darove s 5% na 4% te ukidanje poreza na tvrtku ili naziv.

5. Rezultati istraživanja i rasprava

Provedenim istraživanjem ustanovljeno je da udio javnih prihoda u BDP-u većine zemalja Europske unije opada u u periodu od 2016. do 2018. godine, Republika Hrvatska kao iznimka u istom periodu bilježi rast. U periodu od 2017. do 2019. godine javni prihodi Republike Hrvatske imaju nerazmjerno veliki porast te povećane porezne stope. Budući da je po mnogim raspravama stručnjaka teško odrediti implikaciju dinamike javnih prihoda na razvoj gospodarstva zemlje, BDP koji se koristi u ovom završnom radu kao mjera ne predstavlja najtočniju mjeru razvoja ekonomije zemlje.

Međutim, uvidom u komparativnu analizu Republike Hrvatske s ostalim zemljama Europske unije, vidno je da se Republika Hrvatska korelacijski ističe od ostalih zemalja sa visokim udjelom javnih prihoda u BDP-u te istovremenim niskim BDP-om po stanovniku. Hipoteza o tome da razvoj ekonomije i gospodarstva Republike Hrvatske raste u skladu s rastom javnih prihoda se odbacuje. Radi potvrđivanja hipoteze ovog završnog rada bilo bi od velike koristi proširiti analizu razvoja Republike Hrvatske kroz dublji uvid u pojedine sektore i sustave te obuhvaćanjem različitih makroekonomskih pokazatelja. Provedeno istraživanje odaje zaključak da je sustav fiskalne regulacije za stvaranje prihoda opće države dinamičan i prilagodljiv sustav ciljeva, načela, smjernica te zadataka javnih vlasti internim i vanjskim promjenama u gospodarskom okruženju. Cilj mu je osigurati optimalnu strukturu prihoda opće države za ubrzanje gospodarskog rasta.

U razdoblju od 2017. do 2019. godine provedena su četiri kruga porezne reforme Republike Hrvatske. Prvi krug porezne reforme, proveden 1. siječnja 2017. godine, imao je značajan utjecaj na porez na dohodak te na povećanje broja poreznih razreda, kao i na umanjenje ukupnog poreza, porezne osnovice i prireza na dohodak te povećanje ukupnih osobnih odbitaka i neto isplata. 2019. godine poreznom se reformom pobliže definiraju neoporezivi primici. Broj neprofitnih organizacija koje koriste paušalno oporezivanje gospodarske djelatnosti raste, a iako je porezna stopa smanjena, prihodi rastu jer se istovremeno povećava broj poreznih obveznika (Ministarstvo financija – Porezne reforme, 2019).

Uvidom u analizu javnih prihoda Republike Hrvatske od 2017. do 2019. godine vidljivo je kako su se povećali javni prihodi i razine poreza. Trend rasta se osobito ističe na prijelazu iz 2017. u 2018. godinu, dok je rast nešto blaži tijekom 2019. godine. Sa svakim krugom porezne reforme, ukupni javni prihodi bilježe porast, ali razlika postotka promjene nije značajna. Vidljiv je trend rasta BDP-a i ukupnih prihoda, a bitno je istaknuti kako ukupni prihodi rastu brže negoli BDP. Iz navedenoga se može zaključiti kako spomenuti krugovi porezne reforme nisu imali značajan utjecaj na sam BDP.

6. Zaključak

Država sve javne potrebe koje su unutar nadležnosti podmiruje novčanim sredstvima, odnosno javnim prihodima. Javni prihodi obuhvaćaju sredstva koja služe za zadovoljavanje općih i zajedničkih potreba društava. Sustav i struktura javnih prihoda se razlikuje po pojedinim zemljama zbog raznih čimbenika, poput ekonomskih, socijalnih i političkih. Razina javnih prihoda te razina oporezivanja se određuje zakonom ili aktom nadležnih organa, samim time javni prihodi predstavljaju prisilna davanja prema državi. Najčešće vrste poreza s većinskim udjelom u javnim prihodima država su porez na dohodak, porez na dobit i porez na dodanu vrijednost.

Uvidom u analizu javnih prihoda Republike Hrvatske od 2017. do 2019. godine zaključuje se kako su javni prihodi i razine poreza sve veći, od 2017. do 2018. godine javni prihodi su se u prosjeku povećali za više od 120%, zatim u 2019. godini bilježe blago povećanje. Usporedbom s ostalim zemljama Europske unije, Republika Hrvatska bilježi vrlo visok udio javnih prihoda u BDP-u, što znači da ima visoke razine oporezivanja i prikuplja ih u razmjeru razvijenih zemalja. Međutim, na temelju istraživanja Eurostata Republika Hrvatska ima među najnižim razinama BDP-a po stanovniku, zajedno s Bugarskom i Rumunjskom. Republika Hrvatska jedina od tih zemalja ima najniže rezultate BDP-a po stanovniku te istovremeno vrlo visoke razine javnih prihoda u BDP-u. To znači da prikuplja veliku razinu javnih prihoda u odnosu na razinu razvijenosti koja je mjerena po BDP-u *per capita*. Na temelju navedenog se može utvrditi da hrvatski porezni sustav ima nedovoljno adekvatnu alokaciju javnih prihoda i previsoke razine oporezivanja. Analiza javnih prihoda Republike Hrvatske od 2017. do 2019. godine potvrđuje da razina javnih prihoda nije proporcionalna rastu bruto domaćeg proizvoda i ekonomskom razvoju zemlje.

Literatura

1. Agénor, P. (2016). Optimal fiscal management of commodity price shocks. *Journal of Development Economics*. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0304387816300384> (09.05.2021.)
2. Bethencourt, C. i Kunze, L. (2019). Social norms and economic growth in a model with labor and capital income tax evasion. *Economic Modelling*. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264999318318285> (12.05.2021.)
3. Bondonio, D., Greenbaum, R. (2007). Do local tax incentives affect economic growth? What mean impacts miss in the analysis of enterprise zone policies. *Regional Science and Urban Economics*. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0166046206000810> (09.05.2021.)
4. Brkljača, I. (2017). Hrvatska je porezno preopterećena zemlja i to se može dokazati. *Ekonomski Lab*. Dostupno na: <https://arhivanalitika.hr/blog/hrvatska-je-porezno-preopterecena-zemlja-i-to-se-moze-dokazati/> (09.05.2021.)
5. Chugunov I., Makohon V., Vatulov A., Markuts Y. (2020). General government revenue in the system of fiscal regulation. *Investment Management and Financial Innovations*. Dostupno na: <https://www.businessperspectives.org/journals/investment-management-and-financial-innovations/issue-341/general-government-revenue-in-the-system-of-fiscal-regulation> (12.05.2021.)
6. Freire-Serén, M. J., Martí, J. (2013). Tax avoidance, human capital accumulation and economic growth. *Economic Modelling*. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0264999312002635> (10.05.2021.)
7. Goreta, M., Peran, B., Vukošić, K. (2016). Originalni i derivativni prihodi države. *Stručni rad. Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, (1-2/2016). Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/161805> (04.05.2021.)

8. Gwartney, J. i Stroup, R. (2014). Fiscal policy and demand management. Macroeconomics (third edition), Private and Public Choice. Dostupno na: <https://doi.org/10.1016/b978-0-12-311071-8.50016-0> (11.05.2021.)
9. Jelčić, B., Lončarić, O., Šimović, J. (2008). Financijsko pravo i financijska znanost. Narodne novine d.d., Zagreb.
10. Kesner-Škreb, M. (1995). Porez na dodanu vrijednost. Financijska praksa. Dostupno na: http://www.ijf.hr/pojmovnik/porez_na_dodanu_vrijednost.htm (04.05.2021.)
11. Lloyd-Ellis, H. i Zhu, X. (2001). Fiscal shocks and fiscal risk management. Journal of Monetary Economics. Dostupno na: <https://ideas.repec.org/a/eee/moneco/v48y2001i2p309-338.html> (13.05.2021.)
12. Lopez, B., Leal, J., Fritscher, A. (2019). Commodity price risk management and fiscal policy in a sovereign default model. Journal of International Money and Finance. Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0261560617301274> (09.05.2021.)
13. Ministarstvo financija (2018). Državni proračun 2018. godine - izvori prihoda prema ekonomskoj klasifikaciji. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2018-godina/609> (08.05.2021.)
14. Ministarstvo financija (2019). Državni proračun 2019. godine - izvori prihoda prema ekonomskoj klasifikaciji. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2019-godina/608> (08.05.2021.)
15. Ministarstvo financija (2020). Državni proračun 2020. godine - izvori prihoda prema ekonomskoj klasifikaciji. Dostupno na: <https://mfin.gov.hr/proracun-86/drzavni-proracun-2020-godina/2981> (08.05.2021.)
16. Ministarstvo financija – Porezna uprava (2020). Porezni sustav Republike Hrvatske. Dostupno na: https://www.porezna-uprava.hr/HR_porezni_sustav/Stranice/naslovna_tablica_psrh.aspx (06.05.2021.)

17. Olayungbo, D. i Olayemi, O. (2018). Dynamic relationships among non-oil revenue, government spending and economic growth in an oil producing country: Evidence from Nigeria. Future Business Journal. Dostupno na:

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2314721017301196> (11.05.2021.)

18. Pasichnyi, M. (2017). Empirical study of the fiscal policy impact on economic growth. Problems And Perspectives in Management. Dostupno na:

<https://www.businessperspectives.org/journals/problems-and-perspectives-in-management/issue-258/empirical-study-of-the-fiscal-policy-impact-on-economic-growth>
(12.05.2021.)

19. Stoilova, D. (2017). Tax structure and economic growth: Evidence from the European.

Dostupno na: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0186104217300438>
(09.05.2021.)

Popis slika

Slika 1. Prihod opće države u odnosu na stupanj razvijenosti u 2016. godini.....25

Popis tablica

Tablica 1. Javni prihodi Republike Hrvatske u 2017. godini (u milijunima kuna)	14
Tablica 2. Javni prihodi Republike Hrvatske u 2018. godini (u milijunima kuna).....	16
Tablica 3. Javni prihodi Republike Hrvatske u 2019. godini (u milijunima kuna).....	19
Tablica 4. Sumirane vrijednosti osnovnih stavki javnih prihoda Republike Hrvatske za period od 2017. do 2019. godine (u milijunima kuna).....	20
Tablica 5. Udio javnih prihoda u BDP-u država Europske unije.....	30

Popis grafikona

Grafikon 1. Struktura stavki javnih prihoda Republike Hrvatske u 2017. godini.....	15
Grafikon 2. Struktura stavki javnih prihoda Republike Hrvatske u 2018. godini.....	18
Grafikon 3. Dinamika kretanja javnih prihoda i najvećih podstavki javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine.....	21
Grafikon 4. Dinamika kretanja podstavki javnih prihoda Republike Hrvatske u periodu od 2017. do 2019. godine.....	22
Grafikon 5. Realni rast bruto domaćeg proizvoda u %, u periodu od 2007. do 2019. godine.....	23
Grafikon 6. Prihodi od poreza i socijalnih doprinosa kao % BDP-a u 2015. godini.....	24